

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side 2
Arsmøde i Dansk Slægtsgårdsforening	side 3
Forturen	side 5
Grimmerhus	side 6
Nørupgård	side 7
Klægager – dens egn og slægt	side 8
Om præstegården	side 13
Nyt fra kredsene	side 14
Tilmelding	side 15
Kommende kredsaktiviteter	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgårdsforening

Marts - april 2022

Nr. 471 - 79. årgang

Ruth og Christian Lorenzen på Klægagers gårdsplads

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941
www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer:

Connie F. Neumann, Valmuevænget 8, Grønnemose. 5560 Aarup.
 Tlf. 40 30 35 52. E-mail zenta1@outlook.dk

Medlemsadministrator:

Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
 Tlf. 54 78 09 02 og 24 89 20 88. E-mail ingermarieh@gmail.com

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Gunhild Olesen Møller, »Bronzehave«,
 Strædet 38, 7990 Øster Assels.
 Tlf. 97 76 42 77. Mobil 23 32 92 10.
gunhildom@gmail.com
 (Formand: Midtjysk kreds)

Næstformand:

Niels Ole Volhøj, »Volhøj«
 Bettevej 38, V. Tversted, 9881 Bindslev
 Tlf. 40 89 74 92
enovolhoj@mail.dk
 (Formand: Vendsysselkreds)

Jens Brogaard Jensen, »Maglehøjgård«,
 Hammerbakke 3, 4050 Skibby
 Tlf. 47 52 99 18
jensbjensen@privat.dk
 (Formand: Nordsjællandskreds)

Karen Andersen, »Baungård«,
 Vollerupvej 70, 4400 Kalundborg
 Tlf. 29 26 20 13
vollerupvej70@gmail.com
 (Formand: Vestsjællandskreds)

Jørgen Elholm, »Østergård«,
 Helgesvej 55, 4160 Herlufmagle.
 40 33 50 69.
Elholm@lollands.net.
 (Formand: Sjælland Syd kreds)
 (Medlem af forretningsudvalget)

Hans Jørgen Hansen, »Bregnholt«,
 Adelgade 88, 4880 Nysted.
 Tlf. 23 41 98 16.
bregnholtpc@hotmail.dk
 (Formand: Lolland/Falster kreds)

Peder Højte Hansen, »Revningegård«,
 Revningevej 116, 5300 Kerteminde
 Tlf. 65 32 13 87
Peder.revninge@gmail.com
 (Formand: Fynskreds)

Paul Henrik Hansen
 Tøndervej 31, Alslev. 6230 Rødekro
 Tlf. 51 78 27 25
E-mail paulhenrikhansen@yahoo.com
 (Formand: Sønderjyllandskreds)

Harry Jensen, »Lille Stræde«,
 Sønderbyvej 1, 6900 Skjern.
 Tlf. 40 17 36 90
Harry.Jensen@Stauning.dk
 (Formand: Ringkøbingkreds)

Steffen Buch Juul, »Jægergården«,
 Høllundvej 6, Høllund, 7100 Vejle.
 Tlf. 75 86 54 93.
steffen42@icloud.com
 (Formand: Vejle kreds)

Vibeke Binnerup
 Hovedvejen 138, 8963 Auning
 Tlf. 60 72 55 68.
Vibeke@vestdjursnet.dk
 (Formand: Århuskreds)

Mads P. Christensen, »Als Nygaard«
 Petersborgvej 11, Als,
 9560 Hadsund
 Tlf. 21 55 59 50
mathy@postkasse.net
 (Formand: Himmerlandskreds)

Formanden skriver:

Her den 1. februar 2022 ophæves de allerfleste Coronarestriktioner. Corona skal ikke mere benævnes som en samfundskritisk sygdom. Så vidt så godt. Jeg håber virkelig at det holder denne gang og der ikke på ny kommer tilbageslag. For vel er daglige smittetal på over 40.000 meget alarmerende, men dødsraten er da heldigvis stærk for nedadgående.

På årsmødet i Vingsted Centret den 6. september 2021 oplyste jeg at året til dato havde 667 medlemmer betalt kontingent. Det blev også det endelige tal for året. Året før i 2020 var der 729 betalende medlemmer. Det er et minus på 62 medlemmer. Der er kommet nye medlemmer i årets løb, men det kan ikke opveje afgangene, der ofte kan henføres til dødsfald og salg af slægtsgården. Betalingsinformation for år 2022 er på vej og jeg vil bede jer forny medlemskabet når henvendelsen kommer. Det er et stort arbejde for medlemsadministratoren at rykke for betaling.

Jeg har netop været ved at lægge sidste hånd på programmet for årsmødet i Sønderjyllandskredsen i dagene 27-29. maj. Kredsen har leveret ideer til et interessant og alsidigt program som jeg håber vi kan afvikle på bedste vis.

I skrivende stund har en foderstofhandler d.d. budt 240 kr. for en tønde byg, men han fik den ikke. Foderstofpartiet blev overbudt af nogle tyskere og eksporteret. Aldrig har kornet været så dyrt og bytteforholdet så dårligt med at opfede slagtesvin til en notering på kr. 7,90 per kg. Tabet per produceret svin er opgjort til kr. 262. Det siger sig selv at det er en uholdbar situation for alle og især dem der ikke har korn til eget forbrug. Det er jo ikke bare foderet der er steget, men alle omkostninger afledt af fragtraternes himmelflugt. Stigende energipriser deler vi i landbruget med de øvrige befolkningsgrupper. Hvordan CO2 afgifterne kommer til at virke kan jo godt hensætte én i nervøs spænding.

Miljøminister Lea Wermelin har ikke stor succes med de foreslåede Naturnationalparker. Der er modstand fra mange sider og kommunerne ønsker ikke at påtage sig dette værtskab. Det står hen i det uvisse om det bliver dem påtvungen. Folk er nervøse for om det vil forhindre almindelig færdsel i områderne til fods eller på cykel. Det påstår ministeren at det ikke gør. Det gør det vel heller ikke hvis man bruger sin sunde fornuft, men os der omgås husdyr ved jo også at der kan opstå utilsigtede situationer. Kendskabet til at omgås store dyr på friland er ikke almen viden og en hund kan jo let blive opfattet som et rovdyr og en naturlig fjende.

I min familie har vi tradition for at mødes 2. juledag. I år skulle det så foregå her på Bronzehave. Familien, mine to søskendes børn og børnebørn, ser frem til at mødes. Vi er dog ved at blive temmelig mange og i år var vi 26 og kunne være blevet flere. Der er en del små børn og de kan jo ikke være tjent med at der ikke sker noget, så min mand og jeg havde lavet et program hvor vi skulle besøge naboen der har en malkekvægbesætning og kalveopdræt. Herefter kunne der tilbydes en tur på traktor. Senere tændtes juletræet og vi sang de velkendte julesange. Det er en stjernestund at høre børn ned til tre år synge med af karsken bælg.

Besøget i stalden gav mig stof til eftertanke for der var mange i familien der aldrig tidligere havde været inde at se en moderne malkebedrift og ved selvsyn opleve hvor mælken kommer fra. Det kunne jo konstateres at det var den ægte vare. Mælk er ikke noget supermarkedet producerer og stiller i køledisken i kartoner med fine billeder. Historien er længere. Engang var der over 2½ mio. stk. kvæg i Danmark nu er tallet næsten halveret i løbet af de sidste 50 år til under 1½ mio. Kalvene er jo særlig populære og vil gerne klappes. Jeg vil her rose alle de bedrifter der holder "åben stald" og er med til at være ambassadører for vores erhverv.

Formand Gunhild Olesen Møller

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens medlemsadministrator:
 Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
 Tlf. 54 78 09 02 og 24 89 20 88.
 E-mail ingermarieh@gmail.com

Redaktion:

Ole G. Nielsen
 Bøgeparken 25 B, 4241 Vemmelev
 Tlf. 24 93 34 12
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 472 udkommer omkring
 den 1. maj 2022.
 Deadline for indlæg 1. april 2022.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk:

Jannerup Grafisk
 Vallensbækvej 61
 2625 Vallensbæk
 Tlf. 58 52 52 22
jannerup@jannerup.dk

Årsmøde i Dansk Slægtsgårdsforening 27.-29. maj 2022

Agerskov Kro. Hovedgaden 3. 6534 Agerskov

Fredag den 27. maj. Fortur

- Kl. 08.00 Afgang m. bus fra Rosengård. Kirkevej 26, Kværkeby, 4100 Ringsted.
- Kl. 10.30 Opsamling på Fyn efter aftale
VELAS Damsbrovej 11, 5492 Vissenbjerg.
- Kl. 11.00 Ankomst til CLAY Keramikmuseum Danmark,
Kongebrovej 42, 5500 Middelfart.
Der serveres sandwich og øl/vand i cafeen.
- Kl. 14.00 Besøg på slægtsgården Nørupgård,
Fynslundvej 59, 6064 Jordrup. Hos
- Kl. 17.00 Ankomst til Agerskov Kro.

Indtjekning fra kl. 15.00.

Udtjekning fra 10,00 på afrejsedagen.

- Kl. 18.30 Spisning af to retter og senere kaffe m.
småkager. Drikkevarer er for egen regning.
- Kl. 20.00 Indlæg af Bente Schultz-Petersen om
Christiansfeld og Herrnhuterne.
Kroen afhenter og bringer til Kirkeskovgård.

Lørdag den 28. maj

- Kl. 09.00 Afgang fra Agerskov Kro
- Kl. 09.45 Ankomst til Enggården i Hjemsted,
Hjemstedvej 33, 6780 Skærbæk.
Besøg hos Wilma og Marcel van den Henkel
- Kl. 11.00 Marsk Tower - Marsktårnet
Hjemstedvej 60, 6780 Skærbæk.
Kort indlæg v. Christian Lorentzen (tidligere
ejer af Klægager) om Ballum og Klægager.
Turen går forbi de nyrenoverede sommerhuse
bekostet af A.P. Møller og Hustru Chastines
Fond til Almene Formål
- Kl. 12.30 Ankomst til slægtsgården "Klægager" i
Ballum, Østerende 13, 6261 Bredebro
Den gamle digegreves gård.
Kåret i 2017 som Danmarks smukkeste
bondegård.
Let frokost m. egnsretter inkl. 1 øl/vand.
Christian Lorentzen fortæller om Klægagers
historie.
- Kl. 15.00 Årsmøde på Agerskov Kro. Kaffe og lagkage.
m.m.
- Kl. 15.45 Årsmødet åbnes officielt
Kortindlæg om Branderup Mejeri
- Kl. 19.00 Festmiddag m. tre retter. Inkl. 1 glas skænket
hvidvin. Kaffe og kage. Øvrige drikkevarer er
for egen regning
Festtale v. provst Peter Ole Finnemann Viuf
fra Askov
Musik v. Ida Dall. Fællessange fra sangblad.
Aftenen slutter kl. 23.00. Der er ikke dans.

Søndag den 29. maj

- Kl. 08.40 Afgang fra Agerskov Kro.
- Kl. 09.00 Andagt i Bovlund frimenighedskirke, Bjergevej
23, 6535 Branderup J. ved pastor Sten Kaalø.
Herefter kort fortælling om kirken
- Kl. 10.00 Besøg på Branderup Mejeri. En ARLA afd.
Engdraget 4, 6535 Branderup J.
Indlæg v. formand for ARLA
Jan Toft Nørgaard.
Information om et afvandingsprojekt ved
slægtsgårdsejer Christian Lund
Sønderbygård og Skatkjær.
- Ca. 11.15 Mødested: Skodborg Søndergade 50 C.
6630 Rødding
- Kl. 12.00 Ankomst til Bennetgård, Københoved,
Skravevej 5, 6630 Rødding.
Frokost. Kaffe m. lagkage. Inkl. 1 øl/vand.
Bestyrer Lola Leceus Larsen vil fortælle stedes
historie.
- Kl. 14.30 Årsmødet slutter

Dagsorden for årsmødet:

1. Sang og velkomst.
2. Valg af dirigent og 2 stemmetællere.
3. Formandens beretning.
4. Beretning for Slægtsgårdsarkivet.
5. Beretningerne drøftes.
6. Godkendelse af regnskab og budget.
7. Behandling af indkomne forslag.
8. Valg af landsformand.
9. Valg af revisorer.
10. Mødested for årsmødet i 2023.
11. Eventuelt.

Mødeudgifter årsmøde i Sønderjyllandskredsen 27-29. maj 2022

Der skal på forhånd betales for

Fredag	Fortur med bus fra Sjælland til Agerskov og kørsel i bus under hele årsmødet. Inkl. fællesudgift.	1000,00 kr.
	Besøg på CLAY - Damsmarks Keramikmuseum inkl. entré Sandwich m. 1 øl/vand. Besøg på slægtsgården Nørupgård. I alt.	255,00 kr.
	Middag m. to retter. Kaffe m. småkager inkl. fællesudgift. Aftenforedrag v. Bente Schultz-Petersen. Herrnhuterne.	250,00 kr.
Lørdag	Gårdbesøg på Enggård i Hjemsted Marsk Tower -Marsktårnet beses udefra Der køres forbi interessante steder Let frokost på slægtsgården Klægager + foredrag Inkl. 1 øl/vand. Inkl. fællesudgifter.	200,00 kr.
	Årsmøde. Kaffe og lagkage. Inkl. fællesudgifter.	100,00 kr.
	Festafte m. tre retter inkl. 1 glas skænket hvidvin. Kaffe m. kage, festtale, musik og fællessang. Inkl. fællesudgift.. . . .	575,00 kr.
Søndag	Andagt i Bovlund Frimenighedskirke + info. om kirken Besøg på Branderup Mejeri og indlæg Frokost på Bennetgård m. egnsretter og foredrag Inkl. 1 øl/vand. Kaffe m. lagkage Inkl. fællesudgift.	225,00 kr.
Samlet pris for bustur og årsmøde		
	Per deltager i dobbeltværelse. Begrænset antal værelser	3475,00 kr.
	Per deltager i enkeltværelse. Begrænset antal værelser	3995,00 kr.
	Nedenstående værelsespriser er inkl. morgenmad	
	Pris enkeltværelse fra fredag til søndag	1390,00 kr.
	Pris enkeltværelse fra lørdag til søndag	695,00 kr.
	Pris dobbeltværelse fra fredag til søndag	1735,00 kr.
	Pris dobbeltværelse fra lørdag til søndag	940,00 kr.
	Drikkevarer er for egen regning, ellers er det nævnt. Ændringer i programmet kan forekomme.	
Afbud	Eventuelle afbud bedes meddelt snarest og skriftligt til kasserer Connie Neumann, hvis betaling skal undgås	

Tilmelding til Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde 27.-29. maj 2022. Skema side 15.

Kontingentbetaling

Kontingentopkrævninger udsendes i februar/marts til betaling senest den 1. april 2022.

Kontingentet koster kr. 300.

Ved for sen betaling pålægges et rykkergebyr på kr. 50.

Gunhild Olesen Møller, landsformand.

Forturen

Om alt går vel, går verden tilbage i sit vante spor, og vi kan se frem til et årsmøde med gensyn, oplevelser og generalforsamling. Derfor tilbydes også den traditionelle fortur om fredagen, med mulighed for at opleve noget mere.

Som tilforn udgår turen fra Rosengaard ved Kværkeby, og vi kører efter evt. opsamling på Fyn til Middelfart, hvor vi ser Clay – et keramikmuseum, der er indrettet i Grimmerhus.

Grimmerhus var enkesæde for stamhuset Hindsgavl, og har siden 1994 været udstillingssted for ler i mange bearbejdningsformer. I 2010 fik Grimmerhus overdraget 55.000 keramiske værker fra Den kgl. Porcelainsfabrik, Bing & Grøndal samt Alumina.

Når vi kommer til Grimmerhus, ser vi os først om i udstillingen af skatkammerets historiske porcelæn og nyere tiders keramiske værker. Så søger vi over i en pavillon, hvor der venter en let frokost, og der bliver tid til at se sig om i haven, der nærmest er en skulpturpark.

Vi fortsætter til Nørupgård, hvor Asger Christensen bor med familie. Han er medlem af Europaparlamentet. Det er sønnen Peter som driver gården, og han er 8. generation. Nørupgård omfatter 370 ha agerjord med en besætning på 645 malkekøer.

Nørupgårds drift og historie er omtalt i Slægtgården nr., 461, da det var planen, at vi skulle besøge vor europaparlamentariker i forbindelse med årsmøde i 2020.

Efter besøget på Nørupgård kører vi til Agerskov kro, hvor vi bliver indkvarteret, og derefter venter middagen.

Lørdag morgen slutter vi os til det officielle årsmødeprogram.

Forturen besøger Nørupgård, hvis besidder er Asger Christensen, der er medlem af Europaparlamentet.

JENS OG ANNA JENSENS FOND

Dansk Slægtgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegatertil unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgningsfrist er 1. maj

Ansøgning sendes til:

Carl Martin Christensen, Rugvænget 5, 5400 Bogense.

Kate.cmc12@gmail.com

Grimmerhus

Hindsgavls enkesæde, Grimmerhus, blev opført i 1857. Arkitekt var Johan Daniel Herholdt (1818-1902) arkitekt, professor og kongelig bygningsinspektør. Initiativet kom fra stamhusbesidder Niels Basse Fønss, der var gift med Frederikke Louise Dorothea Wedel-Heinen. Stamhusbesidderen lod sønnen, Niels Basse Fønss flytte ind, så det blev altså bolig for stamherren, men da stamhusbesidderen døde i 1858, tog enken bolig i enkesædet og den nye stamhusbesidder etablerede sig i hovedbygningen.

Stamhusbesidderen valgte at lægge villaen i god afstand fra Hindsgavl og samtidigt nær købstaden. Omkring villaen anlagdes en mindre park af den fremtrædende havearkitekt H.A. Flindt. Nok er Grimmerhus ikke nogen lille villa, men den er heller ikke anlagt som et palads med store prangende rum. Den er praktisk og funktionelt indrettet med forholdsvis små og afgrænsede rum, der hver for sig kan lukkes af. Det er energimæssigt fornuftigt og lægger op til et hus, der skal anvendes til at bo og leve i - og ikke til at demonstrere rigdom og magt. Ved indretningen sørgede man også for, at herskabets og tjenerskabets domæner holdtes adskilt. I kælderen var køkkenet med et hejseværk op til førstesalen. Der var som noget helt nyt vandkloset (WC). Og bemærk i øvrigt den fine detalje med de isolerende skydedøre ved hovedindgangen. Herholdt havde studeret det klassiske italienske villabyggeri og det fremspirende funktionelle engelske villabyggeri. Disse træk integrerer han på sin egen måde i Grimmerhus i det, vi betegner historicistisk stil.

Teglkunst

Herholdts fremsyn kendes på et andet felt. Han interesserede sig nærmest videnskabeligt for at udvikle tegl til mere end simple byggeklodser, der skal skjules af kalk eller maling. Han ville gøre tegl i sig selv til dekorative elementer, der træder frem i facader og rum. Det ser man ikke så meget til i Grimmerhus, hvor en mere traditionel og mere økonomisk bygningsform gør sig gældende. Til gengæld ser man, hvor vigtige detaljerne og variationerne er for ham.

I 1921 overgik stamhuset til fri ejendom, og Middelfart kommune købte avlsgården med enkesædet. Hovedbygningen blev to år efter købt af Foreningen Norden.

I 1994 indrettet kommunen Keramikmuseet Grimmerhus.

CLAY Danmarks Keramikmuseum

Tidligere hed det Danmarks Keramikmuseum Grimmerhus. Det er et enestående specialmuseum for keramisk kunst, kunsthåndværk og design. Det har en af Europas fornemmeste samlinger af keramik, idet museet i 2010 fik overdraget en unik samling bestående af ca. 55.000 keramiske værker – porcelæn, stentøj og fajance – fra Den kongelige Porcelainsfabrik, Bing & Grøndal og Alumina. Der er ca. 1.000 værker udstillet af de 55.000. Det, der gør samlingen unik, er, at den aldrig tidligere har været præsenteret for et publikum, og at den afspejler mere end 235 års keramisk designudvikling fremstillet på de tre hæderkronede danske keramikfabrikker: Den kgl. Porcelainsfabrik, Bing & Grøndahl og Alumina.

Der er skiftende udstillinger med moderne tolkninger af lertøj, der er store arbejder i haven o.s.v.

Navneskift fra Grimmerhus til CLAY Keramikmuseum Danmark

Det er ikke helt tilfældigt, at Danmarks Keramikmuseum Grimmerhus nu hedder CLAY Keramikmuseum Danmark. Ideen med museet, der åbnede i 1994, udsprang fra en gruppe af keramiske kunstnere, der kaldte sig Clay Today. Igennem årene har udstillingerne haft mange forskellige, spændende præg fra keramiske kunstnere, og samlingen af keramik på CLAY er kun blevet større.

CLAY er både en arkitektonisk perle og et meget interessant indblik i keramikens verden. Derfor skal vi til Middelfart og se på kunst.

Fotos: claymuseum.dk

Nørupgård

Foto: Wikipedia

Nørupgård var fæstegård under Koldinghus Rytterdistrikt, som i 1765 blev solgt på auktion. De fleste gårde overgik til fæsternes besiddelse. Og sådan gik det også her. Der er uklarhed om, hvem den første ejer var, men i 1783 købte Therkild Hansen gården. Han var gift med Else Jørgensdatter. De havde fra 1768 fæstegården "Svinholt" under hovedgården Nebbegård.

Nørupgårds areal var oprindelig på 93 ha, der er købt jord til to gange og afhændet jord to gange, da Trolldhedebanen blev anlagt og dels ved vejforlægning.

Nu omfatter driften 370 ha agerjord og lidt skov. På gården er 645 malkekøer.

Slægten

1. generation – 1783

Therkild Hansen og Else Jørgensdatter.

2. generation – 1804

Jørgen Therkildsen og Mette Kirstine Jensdatter.

Han døde 1820 og enken indgik i ægteskab med Laurids Poulsen. Dette ægteskab blev ikke fuldbyrdet, så Jørgen Therkildsens søn – Jens Jørgensen overtog gården i 1843.

3. generation – 1843

Jens Jørgensen og Ane Magdalene Schelde.

4. generation – 1866

Chresten Schelde og Ane Louise Cathrine Andersdatter Schmidt

5. generation – 1899

Jens Jørgensen Schelde gift 1. gang med Katrine Jørgensen (Død 1916) Gift 2. gang med Karen Gydesen, hvis søn blev næste ejer.

6. generation - 1950

Peter Schelde og Hanne Eriksen.

7. generation – 1982

I/S Nørupgård. Oprettet af Knud Schelde gift med Anette Brandenburg og Inge Schelde gift med Asger Christensen. Knud Schelde døde 1989. Selskabet opløstes, hvorefter Inge Schelde og Asger Christensen blev ejere.

Inge Schelde blev i 1982 gift med Asger Bank Møller Christensen fra Forsum Mølle ved Tarn.

Asger Christensen begyndte i Landboungdommen, og så engagerede han sig i politik, og blev valgt til Kolding byråd for Venstre, hvor han blev formand for havnen. Asger Christensen stillede op til Europaparlamentsvalget i 2014, og blev andensuppleant, men ved valget til Europaparlamentet i 2019 opnåede han valg.

Asger Christensen er medlem af Europaparlamentets landbrugsudvalg og miljøudvalg. Han er også med i det udvalg der arbejder med dyretransport, og han er den liberale gruppes ordfører.

Nørupgård tilhører stadig Asger Christensen, men sønnen, Peter Schelde, er driftsleder.

Klægager – dens egn og slægt

Ballum sogn ligger mellem Ribe og Tønder og afgrænses mod vest af Vadehavet. Beskrevet på en anden måde, så findes Ballum mellem 1864-grænsen og 1920-grænsen. Historisk er vi i den del af hertugdømmet Slesvig, som for hundrede år siden indgik i kongeriget. Artiklen har været bragt tidligere, men da foreningen nu skal opleve Klægager og det omgivende marskland, er den blevet opdateret og "genbrugt".

Peter Dragsbo forklarer det i sin bog "Ballum – et sogn ved Vadehavet" at Ballum sogn ligger i det vestlige Sønderjylland langs Vadehavet inden for Rømø. Det har med sin kombinerede udnyttelse af marsk og gest og med sin tidligere deltagelse i handel og søfart været en karakteristisk del af Vadehavsområdet med dets tætbevandede indbyrdes forbindelser og varierede erhvervs- og kulturmønstre. For befolkningen på øerne langs kysten har søfarten igennem århundreder været det afgørende grundlag for økonomi, levevis og kultur, men for Ballums vedkommende var det kun et vigtigt supplement. Det grundlæggende erhverv var og bliver landbruget.

Færdes man i Ballum, kan man stadigvæk få øje på den tydelige kontrast mellem marsk og gest, selvom marsken nu for en stor del er omdannet til kornmarker.

Gesten hæver sig 5-6 meter over marsken, og man ser bebyggelsen langs randen af gesten. Når man kommer nærmere, oplever man endnu synet af de gamle vestslesvigske gårde af mørkbrændte, rødviolette sten og de mange mørkerøde eller hvidkalkede småhuse med smalle gavlkviste over dørene.

Ballum består af en række mere eller mindre sammenbyggede landsbyer. Fra gammel tid har den jyske befolkning ved Vadehavet overvejende lagt bebyggelsen oppe på gesten i sikkerhed for stormfloder og på de steder, hvor jorden var bedst.

De fleste af sognets byer har altid været orienteret i vest-østlig retning. Indtrykket af bebyggelsens overvejende placering i "vindretningen" understreger af buske og træer omkring gårde og huse. De bøjer sig kraftigt mod øst. Det minder stadig om de barske naturforhold, som – trods sognets velstand – har sat sit afgørende præg på beboernes tilværelse.

Nordligst langs kanten af marsken ligger landsbyerne Vesterende, Østerende og Mølby.

Længst ude ved havet ligger Vesterende med kirken, der i dag har nogle få gårde og en mængde småhuse samlet omkring sig. I søfartens og knipleriets tid var der endnu flere huse. Dels boede der mange søfolk og kniplepiger, dels var Vesterende i ældre tid – på trods af de privilegerede byers protester – vokset op til at blive en hel lille handels- og håndværkerby, der kunne betjene et større opland.

De fire egentlige bondebyer – Vesterende, Østerende, Bådsbøl og Husum omfattede fra gammel tid 48 gårde

på den frugtbareste gestjord tæt på marsken, og de havde derfor den bedste mulighed for at kombinere udnyttelsen af gest og marsk.

Enklaver

Allerede fra begyndelsen af 1200-tallet havde biskoppen i Ribe skaffet sig en del jordegods i området syd for Ribe. Det var forholdsvis spredte besiddelser ned langs vestkysten fra Ballum i nord til Møgeltønder i syd.

Det var især indenfor dette område, at de såkaldte kongerigske enklaver i hertugdømmet Slesvig blev dannet i begyndelsen af 1400-tallet.

Disse enklaver hørte fuldt og helt under kongeriget Danmark og var under danske love og dansk retssystem. De var administreret af danske embedsmænd og havde dansk kirkeordning og senere dansk skolesystem. Derimod fulgte de omgivende slesvigske områder efterhånden andre love og regler, idet de hørte under det selvstændigt styrede hertugdømme Slesvig.

Den overvejende del af Ballums gårde hørte allerede fra middelalderen til Ribebispens og Ribe Domkapitels besiddelser, men de hørte ikke under den samme godsadministration. Ballum enge og jorden i den nordlige del af sognet med byerne Vesterende, Østerende, Bådsbøl og Husum hørte under Riberhus, mens den sydlige del af sognet med byerne Bunti og Rejsby hørte under Møgeltønderhus, og en enkelt gård i Bunti hørte under Trøjborg, som ligeledes hørte til bispen.

Efter reformationen overgik kirkens gods, her som alle andre steder i Danmark, til kongen. Riberhus og Møgeltønderhus blev til to kongelige len, og fordelingen af Ballums byer imellem disse to forblev samme som før.

Man kan således godt forestille sig, at tilknytningen til to forskellige len gennem adskillige århundreder kan have medvirket til at fastholde de 48 gårdes gamle, hævdvundne rettigheder til marskjorden i Ballum enge.

Ganske vist kom de to gamle len fra 1676 under det nyoprettede grevskab Schackenborg, men det har ikke betydet noget oprud, da Hans Schack stort set lod bøndernes rettigheder forblive ved det gamle Ballum birk.

Schackenborg

Feltherren Hans Schack erhvervede i perioden 1661-1673 meget gods i området, og af kong Frederik den Tredje fik han Møgeltønderhus som tak og betaling for sin indsats under svenskernes belejring af København i 1659. Ved

Klægager. Bemærk både initialerne og vinduerne er malet med møjje. I tiden under det tyske kejserrige måtte man ikke vise sit sindelag ved at male vinduer o.a. rødt, men møjje blev anerkendt.

Hans Schacks død i 1676 oprettedes grevskabet Schackenburg. Hans Schack overtog det kongerigske jordegods i Vestslesvig med undtagelse af Trøjborg. Dermed overtog han nogle godser, hvor bønderne i omkring 100 år havde været meget frit stillede under kronen. Bortset fra Ballumbøndernes hoveri til Trøjborg i nogle få årtier havde bønderne stort set fået det besværlige og omkostningskrævende avlingshoveri samt landgilde, der oprindeligt afregnedes i naturalier, erstattet af faste pengeafgifter. Derfor var det en stolt bondebefolkning med stor selvbevidsthed, som mødte Hans Schack. Stoltheden skyldte ikke bare friheden for hoveriet, men også den gode økonomi, som selv ikke svenskekrigene havde formået at knække helt. Desuden havde de tidligt vænnet sig til at handle med og afsætte deres produkter på egen hånd. Dette faldt dem let, fordi mange af dem både kunne læse, skrive og regne. Det var ikke ydmyge og underkuede bønder, som Hans Schack fik med at gøre.

Udskiftningen

I 1774 udskiftedes gestjorden i Ballum, og i 1775 købte bønderne deres gårde til selveje. Den veldyrkede og velgødede alsædsjord, tofterne, har været dyrket særskilt af den enkelte gård allerede langt tilbage i tiden, mens den øvrige agerjord ved udskiftningen blev delt op efter bonitet, så hver gård fik sin part af gode og dårlige stykker, hedestykker osv. Udskiftningen blev derved ikke særlig fuldkommen, og selv om hver gård nu bedre kunne tage beslutninger om jordens dyrkning, havde man fortsat ulemper ved at have sin jord spredt måske 10 forskellige steder. Denne ordning blev der først for alvor rådet bod på ved jordfordelinger i vor tid.

Ved udskiftningen af gestjorden blev gårdene ikke flyttet ud fra landsbyerne i første omgang. For det første var nogle af landsbyerne i forvejen langstrakte, for det andet lå den enkelte gårds fænger alligevel spredt, så fordelingen ved en udflytning var begrænset, og for det tredje var bygningerne allerede på dette tidspunkt grundmurede og var derfor ikke uden videre til at flytte. Efterhånden skete det, når nogle gamle og nedslidte gårde, blev revet ned og derefter genopbygget i udkanten af de gamle landsbyer.

Studene

Marsksognet var i århundreder et særdeles velhavende samfund af marskbønder. De havde som deres kolleger fra Ribegnen til Flandern baseret deres økonomi på opfedning af stude. Grundlaget for denne økonomi var de frugtbare, evigt grønne marskenge, men forudsætningen for marskbruget var for det første efterspørgslen efter kød i de store nordeuropæiske byer og handelscentre, men også at Ballumkvæget gennem århundreder havde været kendt for sin gode kvalitet. Denne efterspørgsel havde i 15-1600-årene gjort Danmark til en af hovedleverandørerne af stude, og dannede grundlag for rigdommen hos adelen, der i 1577 fik eneret på studefedning i kongeriget. De slesvigske bønder bevarede derimod retten til studefedning, og mens studehandlen fra kongeriget mistede sin betydning efter 1660, beholdt bønderne i marsken og bønderne på østkysten fra Kolding til Løjtland deres "niche" i den europæiske fødevarerforsyning op til 1900-tallet. Det er derfor vanskeligt at definere det gamle marsklandbrug alene som et økologisk samspil med naturen. Det havde siden middelalderen også været afhængig af

et europæisk marked med pengeøkonomi og skiftende konjunkturer. Det gjaldt ikke mindst forholdet til Nederlandene, der fra omkring år 1500 var vokset frem til at blive Europas økonomiske centrum. Kriser og fremgang i Nederlandene, og standsning eller store udbud fra de konkurrerende kvægekseportører i Østeuropa betød mere i bondehjemmene i Ballum end naturens veksel eller eventuelle lovpåfund i København.

Den første nøjere beskrivelse om landbruget i Ballum har vi fra 1832, da den slesvigske statistiker og geograf Georg Hansen beskrev det. Da var den gamle handel med Holland ophørt. Det dominerende marked var nu Hamborg, men også her var den tidligere velstand fra slutningen af 1700-tallet aftaget. Til gengæld var provianteringen af den hurtigt voksende engelske handelsflåde begyndt at blive et helt nyt markedsfelt.

Hamborgs aftagende velstand fik betydning for studene fra Ballum. Georg Hansen oplyser, at man i Hamborg tidligere havde foretrukket de mindre, jyske studes kød, men man nu både her og i England hellere ville købe "det store røde kvæg", fordi tolden af studene blev beregnet pr. stud og ikke efter vægt, så de store, tunge dyr blev billigere end de jyske med det finere kød. Dette var baggrunden for det engelske korthornskvægs sejrsgang i marskegnene i midten af 1800-tallet. I Ballum havde man ifølge beskrivelsen fra 1832 helt samlet sig om at opfede sit eget røde Ballumkvæg.

Kniplingerne

Kniplingeindustrien er resultatet af det store handelsmarked sydover. Den var igangsat og styret af velhavende handelsmænd på Tønderegnet og lokale købmænd som sysselsatte et stort antal koner og ugifte kvinder. Denne hjemmeindustri igangsætter udnyttede behændigt egnens særlige erhvervsstruktur, der bevirkede, at de mange søfolks koner og døtre, som ikke kunne finde beskæftigelse i landbruget, udgjorde en ledig arbejdskraft. I de gode tider for kniplingehandlen kniplede koner og piger på de mindre gårde også.

Kniplingshandlere leverede kniplepigerne garn og mønstre og betalte de færdige kniplinger pr. alen. Betalingen var ca. 50 % af kniplingens salgspris, der for de billigste mønstre var 1½ skilling pr. alen. En kniplepige levede i yderste fattigdom, mens kniplingehandlen tjente gode penge og var en velhavende og mægtig mand.

I 1832 skrev Georg Hanssen specielt om kniplerskerne, at selv om de nøjsomt kun levede af kaffe og brød, kunne de ikke tjene til føden. "Forkrøblede og nervesvage kan disse arme skabninger ikke overgå til andet arbejde, deres siddende liv har gjort dem udelige til alle anstrengende huslige arbejder, og ingen daglejer vil gifte sig med dem, mens de robuste jyske tjenestepiger, som man før stolt så ned på, nu er en gangbar ægteskabsartikel."

I løbet af 1800-tallet begyndte det at gå ned ad bakke med kniplingehandelen, dels fordi moden ude i verden ændrede sig, og dels fordi maskinfremstillede kniplinger efterhånden trykkede prisen på de håndlavede produkter.

Søfart

I 16-, 17- og 1800-tallet deltog Ballummerne også i handlen og sejladsen langs Vadehavets kyster, eller de investerede i anpartar i handelsskibe. Desuden tjente mange Ballummer i deres yngre dage som matroser og evt. senere som kaptajner på fremmede skibe.

I 1832 skrev Georg Hansen med en lille hentydning til Ballumbøndernes tradition for ikke at deltage i det daglige landbrugsarbejde: "Ballummerne, der er magelige på landjorden, er raske og dygtige til søs og fødte søfolk."

Fiskeri

Formentlig på grund af de mere indtægtsgivende erhvervsmuligheder var der næsten ingen i Ballum eller dets nabosogne, der drev fiskeri som erhverv i de gode tider før 1800, og selv da tiderne blev dårligere, drev de fleste husfolk kun fiskeri til eget forbrug eller som bierhverv.

Foto: klaegager.dk

Foto: klægager.dk

Projektet

I 2015 afsluttedes det projekt, der sikrede 45 ejendommers restaurering i Ballum. Herom fortæller Torben Lindegård Jensen: ”A.P. Møller og Hustru Chastine McKinneys Møllers Fond til almene Formaal tog initiativet til at støtte den traditionelle særegne sønderjyske bygningskultur, som igennem mange år har været under hårdt pres.

Fonden indledte et nært samarbejde med Tønder kommune, Museum Sønderjylland og Kulturarvstyrelsen. Dette samarbejde førte til, at der blev udarbejdet en bevarende lokalplan for Østerende og Vesterende, og Fonden lagde 23 millioner kroner på bordet til støtte til en kulturhistorisk korrekt istandsættelse af de to landsbyers huse. Potentielt set kunne 65 ejendomme opnå støtte, men der var ingen tvang til at gå ind i projektet. Det gjorde imidlertid omkring tre fjerdedele af ejendommene, som så kunne få tilskud på op til 70 % af projektudgifterne. Støtten kunne kun anvendes til husenes klimaskærm, og de enkelte ejeres ansøgning blev vurderet og tilrettet, så projektet levede op til Fondens kvalitetskrav.

I overvejende grad gik pengene til stråtage, dels til fornyelse af eksisterende stråtage og dels til nye stråtage i stedet for eksisterende, fast tag. Mange termovinduer og næsten alle de grimme plastvinduer blev udskiftet med traditionelle, sprodsede kitfalsvinduer. Her og der blev arkitektoniske uheldigheder og traditionsfremmede bygningsindgreb ført tilbage.

De 45 støttede ejendomme var i helt overvejende grad traditionelle, vestslesvigske længehuse i blank rødstensmur eller hvidkalkede, men der var dog også en hånd-

Bedre byggeskik

Nu vi færdes i hertugdømmet Slesvig, så er det værd at tænke på, at da foreningen Bedre Byggeskik blev oprettet i 1915 for at højne dansk arkitektur, var et af stifternes idealer for bedre dansk byggeskik den vestslesvigske, som netop findes i så rigt mål i Ballum.

fuld egentlige gårdanlæg iblandt., og navnlig to af dem bør nævnes specielt, nemlig den gamle digegreves gård Klægager og Brink Møllegård, som begge to har undergået en fantastisk udvikling, og det er her interessant at notere sig, at der også er givet støtte til fjernelse af siloer og store driftsbygninger fra sidste halvdel af 1900-tallet. Helt i særklasse er miljøet omkring den store, middelalderlige Ballum kirke, som de smukke småhuse ”kryber sammen” omkring, og det er glædeligt at se, at alle ejerne af disse huse valgte at gå med i projektet.”

Klægager

I 2017 valgtes Klægager til Danmarks smukkeste bondegård af foreningen Bygningskultur Danmark. Jorden er bortforpagtet og der drives Bed & Breakfast, men der er også faciliteter til store selskaber, møder etc. Har man brug for et sted at overnatte er Klægager et både behageligt og hyggeligt sted. Man kan også købe dagens ret, så man ikke behøver at forlade gården.

Slægtsgården Klægager er i 6. generation, efter at Jan-nik Lorenzen den 1. januar 2022 overtog gården efter forældrene Ruth og Christian Lorenzen. De har gennemført en total omlægning. Fra et landbrug med 200 ha og svineproduktion, har de indrettet Bed & Breakfast og selskabslokaler.

Omlægningen skyldtes ikke mindst Nationalpark Vadehavet, for grise og gylle harmonerer ikke med turister.

Ruth og Christian Lorenzen valgte at gå med i det store projekt om Ballum. Derfor blev de svinehuse fjernet, som Christian havde ladet bygge, og samme vej fulgte nogle siloer.

I det ydre står gården, som da den blev bygget i 1857. Stalde og lader er indrettet til selskaber, og i stuehuset er der plads til de overnattende. Her er de gamle stuer, hvor gæsterne kan nyde opholdet, Der er et bibliotek med en udsøgt samling bøger om egnen.

Christian Lorenzen er født i det gamle stuehus. Han fader boede der til sin død. Christian Lorenzen opførte et nyt hus ved siden af gården, og her bor han sammen med Ruth.

Klægager kaldes den gamle digegreves gård. Christian Lorensens far og farfar var digegrever, dvs. opsynsmænd med diget, så det rette navn ville være digegrevernes gamle gård.

Christian Lorenzen fortæller, at hans tipoldefar, Peter Andersen Hansen blev forelsket i møllerens datter, Herle (navnet betyder dejlig på sønderjysk), men betingelsen for giftermålet var, at Herle skulle bo på en gård, der lå højt, så hun ikke risikerede livet ved de hyppige stormfloder, der hærgede dengang før digerne, blev bygget. Det havde Peter ikke råd til, men det havde mølleren, og han lod Klægager opføre på det højeste sted i området. Gården blev hans bryllupsgave til datteren og svigersønnen. Herle og Peter blev første generation på gården.

I ægteskabet har Ruth og Christian Lorenzen sønnen Jannik. Jannik Lorenzen debuterede som 12-årig i en af hovedrollerne i den danske succesfilm "Kunsten at græde i kor", hvor anmelderne roste ham til skyerne. Siden har han passet sin skole og hjulpet til på forældrenes gård. Efter studentereksamen vendte han efter ni års pause tilbage til biograflærredet med rollen som menig Gram i krigsfilmen "9. april". Jannik Lorenzen er 28 år, han er uddannet serviceøkonom, dvs. han har studeret ledelse, kommunikation og erhvervsøkonomi, så han har forudsætningerne for at overtage driften af Klægager. Foreløbig har forældrene, Ruth og Christian Lorenzen forpagtet Klægager, og de står stadig for den succesfulde drift med Bed & Breakfast.

Klægager har adressen Østerende 13, 6261 Bredebro og træffes på tlf.: 23 93 15 11 og mail@klaegager.dk

Lorenzens gård

I Bådsbøl finder vi Lorenzens gård. Her boede fra 1920 Hans og Hansigne Lorenzen, som var markante skikkelser i den nationale kamp. Indtil for to år siden var der åbent for besøgende, men økonomien hang ikke sammen, så efterkommerne valgte at afhænde gården.

Hans Lorenzen

Hans Lorenzen (1862-1956) var født Stubbæk ved Åbenrå. Han kom på Tønder Seminarium, blev 2. lærer i Bådsbøl, og i 1890 blev han førstelærer, og giftede sig med Hansigne Andersen Jenssen (1870-1952), datter af den just afgangede førstelærer i Bådsbøl.

Hans Lorenzen var dansksindet, og meget engageret i det lokale liv. Det fik myndighederne til i 1909 at forflytte ham til Ditmarsken. Så tog han sin afsked, hvilket var muligt, fordi hustruen i 1907 sammen med hendes søster Hanne, havde arvet forældrenes lille gård i Husum. Med sin familie og sit gode navn i ryggen købte Hans Lorenzen nu jord til og blev landmand. I 1920 købte han så den store gård i Bådsbøl.

Hans Lorenzen var efter sin afsked uafhængig, og han blev en central skikkelse i det dansk-folkelige arbejde med stiftelse af ungdomsforening og oprettelse af forsamlingshuset, og til trods for at han var tilflytter, fik han betroet mange andre hverv. Han blev leder af sparekassen og folketingskandidat for de konservative.

For sine fortjenester blev han ridder af Dannebrogordenen.

Hansigne Lorenzen

Var Hans Lorenzen en stridsmand for danskheden, så var hans hustru Hansigne Lorenzen (1870-1952) en kæmpe. Efter at have født fem børn: Hans (1891), Anna (1893), Marie (1895), Jens (1897) og Cathrine (1903), udgav hun i 1905 sin første bog, den nationalbevidste fortælling *Der kæmper et Folk*. Af hensyn til ægtefællens stilling ved det preussiske skolevæsen blev den udgivet under pseudonymet Sven Tange. Debuten efterfulgtes i 1907 af *Der stander en Strid*, der ligesom forgængerens var et forsvar for danskheden i Sønderjylland i fiktionsform. Forfatteren oplevede dansk folkelighed og kultur som stærkt truet;

Foto: klaegager.dk

ikke blot fra officiel preussisk side, men også fordi hun fandt, at mange dansksindede i tiltagende grad lod hånt om den nationale arv og almindelig sæd og skik. De to første bøger hørte sammen, og også den tredje bog *Saa lægges den Sæd* -, 1911, delte tema med dem. To år efter udkom fortællingen *Thøge*, der regnes for hendes litterært set bedste værk.

Efter ægtefællen have sagt sin stilling op i 1909 og var en fri mand, behøvede Hansigne Lorenzen ikke tage hensyn til hans stilling i Det tyske Kejserrige. Nu kunne hun udgive sine arbejder under eget navn.

Da Første Verdenskrig brød ud i 1914, var de tyske myndigheder bange for, at de mest ivrige dansksindede i landsdelen ville foranstalte agitation og uro. I lighed med mange andre forkæmpere for danskheden blev Hansigne Lorenzen og hendes mand straks arresteret og interneret, dog kun for en kortere periode. Efter krigen udkom hendes første værk under eget navn, *Arveguld*, 1919, et stort digt om fundet af Guldhornene. Siden fulgte yderligere to bind lyriske arbejder *Tider og Steder*, 1927, og *Ved Alfarvej*, 1928. I 1937 udgav hun skuespillet *Grænsens Sang* og endelig i 1945 *Di gammel Søkaptejner og andre Fortællinger paa Rim*, der var skrevet i egnens dialekt. I 1930 kom hun på Finansloven.

Inge Nissen, tidligere arkivar ved Dansk Slægtsgårdsarkiv fortæller: "Hansigne Lorenzen var en af de nordslesvigere, der blev fængslet som civilfange i forbindelse med udbruddet af 1. Verdenskrig. (Det samme var sket i 1870 i forbindelse med den tysk-franske krig.) Det var ellers blevet aflyst fra Berlin, men de preussiske landområder, eller måske snarere de lokale kommuneforstandere og politikmyndigheder rundt om i Nordslesvig anholdt alligevel mange, dels "politiske" fanger, dvs. fremtrædende dansksindede, dels farvandskyndige som fiskere. Nogle blev hurtigt løsladt, mens andre sad til 20. august eller 12. september. Greven fra Schackenborg sad helt til december. Tyskerne vidste egentlig ikke, hvad de skulle stille op med dem. Fra Als sad de på Sønderborg Slot, men andre blev sendt til Flensborg, ja sågar til øen Dänholm ved Stralsund og til Altona, hvorfra de selv måtte betale togbilletten til hjemturen.

I Ballum blev både Hansigne og Hans Lorenzen anholdt. De sad i fængsel i Flensborg."

Det er dog ikke primært for sit forfatterskab, at Hansigne Lorenzen endnu huskes. Kort efter sin litterære debut påbegyndte hun med bistand fra datteren Anna (g. Kjems) det arbejde, der skulle blive hendes livs hovedopgave. Allerede som barn havde hun lært det gamle kniplehåndværk hos en kniplerske i sognet, og omkring 1908 indledte hun sin store indsats for at opspore, indsamle og rekonstruere de gamle typiske mønstre fra knipleriets sidste glansperiode omkring 1800. Hun henvendte sig til de gamle kniplersker, der endnu fandtes på egnen, og som var gået over til udelukkende at kniple af grov tråd til det preussiske marked. Hos mange fandt hun knipleprøver, stumper af kniplinger og mønstre, de såkaldte prikkebreve. Endnu væsentligere var det, at hun også fik mange ældre kniplersker til at genoptage fremstillingen af Tønderkniplingerne, så den gamle egnstradition blev genopdaget og styrket. I 1913 var hun nået så langt i dette folkemindearbejde, at hun kunne få genfremstillet ti forskellige gamle Tøndermønstre til salg. Så kom Første Verdenskrig og de hårde tider for landsdelen, der i fire år gjorde det umuligt at fortsætte arbejdet. Først efter 1920 blev arbejdet med kniplingerne genoptaget, og året efter oprettedes Det Tønderske Kniplingsdepot med Hansigne Lorenzen som leder og dronning Alexandrine som protek-

trice. Det var tanken, at man skulle ansætte kniplersker, der gennem salget af deres håndarbejder kunne skaffe sig et rimeligt levebrød. Det viste sig dog snart, at det i 1900-tallet var umuligt at brødføde sig selv ved at kniple, men Hansigne Lorenzen fortsatte arbejdet ufortrødent og ydede også en kraftig støtte til datteren Cathrine Lorenzen, der i 1929 grundlagde en knipleskole i Tønder. Kendskabet til egnens gamle kvindehåndværk og dets udøvere sørgede hun også for at videregive gennem sit bidrag til *Kvinden i Danmark*, 1942, hvor hun har skrevet et kapitel med titlen *Kvindeskikkelser inden for Haandværk og Industri i Sønderjylland*.

For sit store arbejde med genopdagelsen af Tønderkniplingerne modtog Hansigne Lorenzen Den Kgl. Belønningsmedaille i guld i 1936. Gennem årene havde hun flere lokale tillidsposter, bl.a. i Den Nordslesvigske Kvindeforening og som medlem af tilsynsrådet for Den Nordslesvigske Sprogforening 1914-37.

NB.

Sønnen Jens Lorenzen blev gift med Peter Andersen Hansens barnebarn Herle, og med giftermålet overtog han hendes hjem Klægager.

Om præstegården

Lige så meget vi ved om kirkene og deres inventar, lige så meget fortaber præstegårdenes historie sig, men det formodes, at der har været præst med bolig i sognet før den første kirke blev opført.

De økonomiske og organisatoriske forudsætninger for at etablere præstegårde i sognene var til stede meget tidligt, men forkyndelsesarbejdet i sognene ansås fra kirkens side som den allervigtigste opgave overhovedet. Tidligere ønskede kirken – så vidt muligt – at gøre det enkelte sogn og den enkelte præsts økonomiske forhold så uafhængige af kirkens overordnede økonomi. Det skete ved at tillægge præstegården landbrugsjord til præstens underhold.

Oprindeligt var der en præst med familie, men så når også cølibatet hertil, og fra omkring 1200 og frem til reformationen fandtes der ikke præstekoner. Derimod kendes de såkaldte "præstedejer", en slags kombineret tjenestepige, husholderske og samlever til præsten, som også blev mor til præstens børn. Dette bekræftes af en skrivelse fra ærkebiskoppen i Lund fra 1497: "Vi anbefaler, at ingen Præst må have offentlig Skøge eller Samleverske i sit Hjem og at ingen Præst medbringer sin Samleverske og sine Børn, såfremt de har nogen – hvad de bør holde sig fra – til Gilder eller Sammenkomster."

Efter reformationen blev der i præstegårdene skabt et familieliv, der skulle være menigheden et godt eksempel. Den foragtede præstedeje skulle væk. Præstekonen skulle være en højt respektable kvinde, som de andre kvinder i sognet kunne se op til og efterligne.

Økonomien var stram. Ganske vist var tiendet indført lige efter år 1100, men det strakte ikke. Præsterne levede af rundhåndetheden, hvilket ikke skabte respekt og anseelse. Til præstegården tillagdes jord, så præsten skulle dyrke det samme areal, som sognets gårde. Desværre havde de fleste præster ikke den fornødne indsigt i det praktiske landbrug. Det kunne afhjælpes ved at ansætte medhjælpere, som havde lært landbrugsdrift.

OGN

NYT FRA KREDSENE

Kredsenes arrangementer er interessante, og alle medlemmer er velkomne til at deltage i det, der har interesse. Hvis man vil vide mere om et arrangement, så tag kontakt med formanden for den arrangerende kreds, navn og telefonnummer findes side 2. Se i øvrigt foreningens hjemmeside.

Himmerlandskredsen

Himmerlandskredsen havde til mandag den 7. februar planlagt et besøg hos Line og Brian Fruergaard-Roed, Nørager. Besøget blev desværre udsat pga. Corona hos værtsfamilien opstået om søndagen. Der planlægges efter et besøg i november, hvor vi også besøger Nørager Fripolehjem.

Kredsen indbyder til generalforsamling mandag den 4. april kl. 18.30 på St. Binderup Kro, Møllegårdsvej 7, 9600 Aars, hvor der serveres 3 stykker let belagt smørrebrød, hvoraf det ene er en lun fiskefilet.

Bagefter er der kaffe med et stk. hjemmelavet kranskage. Der vil blive lavet aftale med en kendt person, som fortæller om personens vej gennem livet. Medlemmerne vil i god tid på mail, blive orienteret om, hvem der kommer.

Bagefter afholder vi foreningens ordinære generalforsamling, ifølge vedtægterne. Prisen for denne aften er 200,00 kr. Øl eller vand er for egen regning.

Venligst tilmelding til denne aften senest onsdag den 30. marts på mail mathy@postkasse.net eller ring/SMS på 21555950.

Mads P. Christensen

Lolland-Falsterkredsen

Vi indbyder til årsmøde onsdag den 2. marts 2022 kl. 19 på Højskolen Marielyst, Bøtøvej 22, 4873 Væggerløse.

Før årsmødet vil forstander Christian Schou fortælle om højskolens historie og aktiviteter.

Pris 50 kr. pr. person + 20 kr. til foreningen i alt 70 kr. for kaffe og kage.

Betales ved at overføre til Ove Brandt Jensen på Nordea konto 2485-6299 969 949

Tilmelding inden den 26. februar til:

Hans Jørgen Hansen
Tlf. 23 41 98 16
bregnholtpc@hotmail.dk

Ove Brandt Jensen
Tlf. 40 63 20 87
ove@brandtjensen.dk

Hans Jørgen Hansen

Midtjysk Kreds

I blad nr. 470 var berammet et besøg hos virksomheden Bredsgaard. Parallelvej 19. 8620 Kjellerup arrangeret af Jens Skytte. Det var meningen at besøget skulle være afviklet den 2. februar 2022. Grundet tårnhøje Coronatal besluttede virksomheden at aflyse. De er netop vendt tilbage med en ny dato og det bliver i stedet onsdag den 6. april kl. 18.30. Virksomheden er vært ved kaffen, men ønsker at vide hvor mange vi kommer.

Hjemmesiden findes ved at skrive: Dansk Slægtsgårdsforening og derefter gå ind under: mødekalender. Er man ikke på nettet, så ring til kredsformanden, hvis navn og telefonnummer står på side 2.

Tilmelding til undertegnede på e-mail gunhildom@gmail.com senest 1. april. I kan læse mere om virksomheden i blad nr. 470 der udkom før julen 2021.

Torsdag den 5. maj 2022 kl. 18.30 er vi inviteret på besøg på slægtsgården Karlslyst. Hobro Landevej 94, 8830 Tjele. Vores medlem Bo Wieck-Hansen har inviteret Midtjysk Kreds til at besøge gården. Det er kredsen meget glad for, og vi vil gerne efterkomme invitationen. Den nuværende ejer er sønnen Allan Richard Wieck-Hansen på 35 år, som oprindelig var uddannet elektriker. Han tog senere en to-årig teoretisk uddannelse på Bygholm og rustede sig på den måde til at overtage en moderne bedrift med forskellige specialer. Allan er er fjerde generation, og netop i år har slægten 100-års jubilæum på gården. Karlslyst hørte tidligere til Tjele, men omfatter nu fem gårde med et samlet areal på 257 ha og med én fast medarbejder. Karlslyst gør en del ud af at åbne bedriften og holde "åben gård", så andre samfundslag får mulighed for at følge en hverdag på en aktiv landbrugsbedrift med kyllinger, lager og bolig udlejninger, samt pyntegrønt/skov. Vi skal også høre om gårdens historie.

Vi skal selv medbringe kaffe og der bliver sørget for, at vi kan sidde ned. Jeres medhjælpere er også velkomne. Tilmelding senest den 30. april 2022 på e-mail til undertegnede. E-mail gunhildom@gmail.com

Fmd. Gunhild Olesen Møller

Sjælland Syd

Kredsen indbyder til generalforsamling og besøg på Biltrisminde, Åbovej 17, 4160 Herlufmagle, hos Troels Larsen, onsdag den 30. marts 2022 kl. 13.00.

Troels driver et økologisk landbrug med malkekvæg.

Troels er søn af tidligere borgmester i Suså kommune, Verner Larsen, som i 1994 holdt et indlæg til Slægtsgård Syds generalforsamling. Dette indlæg hed "Fra malkestol til borgmesterstol, fra borgmesterstol til malkestald". Troels Larsen vil fortælle, om at være økologisk landmand og om sit politiske virke.

Efter Troels Larsens indlæg afholdes generalforsamling. Dagsorden efter vedtægterne (dagsorden udleveres ved henvendelse til Torben Knudsen 20326670 eller Jørgen Elholm 53288503 eller på hjemmesiden).

Slægtsgårdsforening Sjælland Syd er vært ved en kop kaffe/kage.

Tilmelding sker til Jens Hansen, 29701267 eller Bruno Lund 20148325.

Jørgen Elholm

Vestsjællandskredsen

Generalforsamlingen afholdes tirsdag den 1. marts 2022 på landbrugsskolen i Høng.

Dagsorden ifølge vedtægterne, og på valg til bestyrelsen kommer Jette Nielsen og Søren A. Christensen.

Efter generalforsamlingen fortælles om Frederik den Fjerdes kongelige skoler, som kaldes Rytterskoler. Det var planlagt til 2021, da skolerne havde 300-års jubilæum.

Nu gennemføres det med covidforsinkelse.

Foreningen er vært ved kaffebordet.

Karen Andersen

Tilmelding til Dansk Slægtsgårdsforenings årsmøde 27-29. maj 2022

Overnatning tilbydes på Agerskov Kro. Hovedgaden 3. 6354 Agerskov og på Kirkeskovgaard. Branderup Kirkevej 2. 6535 Branderup J. (afstand 4 km fra Agerskov Kro)
Foreningen råder over et vist antal værelser, der tildeles efter først til mølle-princippet.

Der gøres opmærksom på at der er stor forskel på værelserne. På Kirkeskovgaard skal 9 værelser deles om to badeværelser. Morgenmaden er på Agerskov Kro. Agerskov Kro sørger for transport frem og tilbage til Kirkeskovgaard. Alternativt kan henvises til Hotel Kløver Es i Hellevad. (Afstand 9 km fra Agerskov Kro)
Vedr. booking af andre overnatningssteder skal man selv foretage bookningen.

Tilmelding skal foretages skriftligt eller per e-mail til Slægtsgårdsforeningens kasserer.
Connie F. Neumann, Valmuevænget 8, Grønnemose, 5560 Aarup. E-mail zental@outlook.dk
Tilmeldingsfrist 20. marts 2022. For deltagere der ikke skal overnatte senest den 10. april

FØLGENDE DELTAGERE TILMELDES (skriv tydeligt):

Navne _____

Adresse: _____

Telefon: _____ E-mail: _____

Hermed bestilles (skriv antal personer)

	Antal	
Møde	_____	Bustur og kørsel i bus under hele årsmødet.
	_____	Besøg CLAY og Nørupgård, inkl. sandwich.
	_____	Foredrag og middag fredag aften.
	_____	Lørdag. Besøg på Enggården. Frokost og foredrag på Klægager.
	_____	Årsmøde lørdag med kaffe og lagkage.
	_____	Festmiddag lørdag.
	_____	Besøg og frokost søndag
Overnatning	_____	Overnatning i dobbeltværelse fredag til søndag.
	_____	Overnatning i enkeltværelse fredag til søndag
	_____	Overnatning i dobbeltværelse lørdag til søndag
	_____	Overnatning i enkeltværelse lørdag til søndag

Afbud: Eventuelle afbud meddeles snarest til Connie F. Neumann.

KLIP

KOPI TIL EGEN ERINDRING:

Hermed bestilles (skriv antal personer)

	Antal	
Møde	_____	Bustur og kørsel i bus under hele årsmødet.
	_____	Besøg CLAY og Nørupgård, inkl. sandwich.
	_____	Foredrag og middag fredag aften.
	_____	Lørdag. Besøg på Enggården. Frokost og foredrag på Klægager.
	_____	Årsmøde lørdag med kaffe og lagkage.
	_____	Festmiddag lørdag.
	_____	Besøg og frokost søndag
Overnatning	_____	Overnatning i dobbeltværelse fredag til søndag.
	_____	Overnatning i enkeltværelse fredag til søndag
	_____	Overnatning i dobbeltværelse lørdag til søndag
	_____	Overnatning i enkeltværelse lørdag til søndag

Afbud:
Eventuelle afbud
meddeles skriftligt til
Connie F. Neumann

Kommende kredsaktiviteter

Her bringes oversigten over kredsens aktiviteter for de næste par måneder.
Udførlig indbydelse ses i afsnittet "Nyt fra Kredsene" og på foreningens hjemmeside.

Himmerlandskredsen

Mandag, den 4. april kl. 18.30 generalforsamling på St. Binderup kro.

Lolland-Falsterkredsen

Onsdag den 2. marts kl. 19.00 årsmøde på Højskolen Marielyst.

Midtjysk kreds

Onsdag, den 6. april kl. 18.30 besøg hos Bredsgaard i Kjellerup.

Torsdag den 5. maj kl. 18.30 besøg på Karlslyst ved Hobro.

Sjælland Syd

Onsdag, den 30. marts kl. 13.00 generalforsamling og besøg på Biltrisminde.

Vestsjællandskredsen

Tirsdag den 1. marts kl. 14.00 Generalforsamling og foredrag. Landbrugsskolen i Høng.

Rettelse

I nr. 470 af Slægtsgårdsbladet havde der indsneget sig en stor, grov og utilgivelig fejl. I omtalen af den forestående fødselsdag hos formanden for Århuskredsen, fru Vibeke Binnerup stod at hun ville runde de 80 år den 9. april.

Sandheden er, at Vibeke Binnerup fylder 75 år den dag.
Redaktionen beklager og undskylder.